

1629 - Pieter Keus, schorsemolenaar

De schorsemolen lag tussen de Leugenbeek of de huidige Vleterbeek en de vaart in. De molen was eigendom van de Poperingse huidevetters die deze gezamenlijk uitbaatten, omzeggens de eerste coöperatieve van de stad Poperinge, en waarin 'schors' werd gemalen tot eek of run die nodig was om de huiden te looien in de leerlooierskuipen.

Op de Ferrariskaart zien we twee windmolens. De linkse is de Coutermolen en de rechtse is de Schorsemolen.

Daartoe had men ook een eigen molenaar nodig en dat was rond 1630 Pieter Keus. Van Pieter zijn er een aantal dossierfragmenten uit enkele processen bewaard gebleven. Een eerste gaat over een gevecht dat plaats vond in het Reepken op de 1ste april 1629.

Pieter Keus en de moorden in 't Reepken -

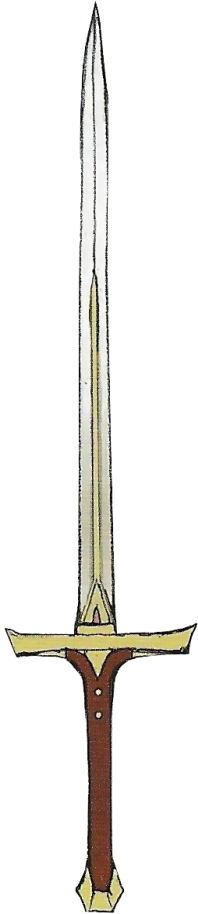
Beliefve myne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe ten versoucke vande bailliu, causa officij, heescher, te hooren ende examineren **Pieter Keus** ghedaechde verweerder, opde naervolghende tichten ende attrickelen.

Inden eersten of hy **opden jste april 1629** laetsleden naer tdoen vande vespers tot ontrent den avont niet en heeft gheweest inde herberghe ghenaept t'**Reepken** drynckende aldaer met Frans Persse?

Pieter Keus bekent dat hij daar geweest is: Den verweerder in persone kendt dat article.

Of hij naer dat de keerssen ontsteken waeren niet en heeft ghehoort eenighe zwaricheyt rysen¹ opde vaute² aldaer onder vele jonckmans³ aldaer ghedroncken hebbende.

¹ Zwarigheid rijzen = er ontstond dus ruzie.

Of hij opde zelve vaute niet en is ghelopen met **Frans Persse ende Jacques de Landsheere filius Jans**, aggresserende den verweerder met den voorseide Persse

onder andere den persoone van **Charles de Schuttere** ende hem ontweldigende zynne **rapiere**, die byden verweerder weert hemlieden daernaer afghenomen is gheweest.

Zijn antwoord daarop is als volgt:

Zeght t'ontkennen dit article anders dan dat den verweerder hoorende groote gheruchte ende zwarigheyt opde vaulte vande voornoemde herberghe - is ghelopen tot upde steeghere vande voornoemde vaulte ende aldaer syn debvoir⁴ gedaen tot tbeschudden⁵ van tvoornoemde ghevecht sonder eenighe gheweere⁶ ghehadt thebben - veele min iemandt ghequetst - ontkennt tvoorder inhoudt van dit artickle.

Of den verweerder daernaer niet en is ghelopen anderwaerf met den voorseide **Persse** ende **Landsheere** opde voorseide vaute ende al daernaer dat de keerssen vutgheblasen ofte vutghedaen waeren - ghevochten over hoop.

Of in t'zelve ghevecht niet en zyn ghequetst **Jan ende Jacques Andries filius Willems, Charles de Schuttere, ende Jan de Turck** ende andere, daervan den voornoemde **Jan Andries ende Charles de Schuttere overleden zyn** twee ofte drye daeghen daernaer.

Seght dit article wel te ghelooven sonder nochtans sekerlyck te weten tinhoudt van dier.

Hebbende den voornoemde Jacques Andries ontfanghen drye wonden in zynen rick ende den voornoemde Schuttere twee wonden oock in zynen rick.

of den verweerder eenighe vande zelve wonden niet en heeft gheinsereert⁷?

Ontkennt dit article.

Meer weten we niet over dit voorval, maar duidelijk is het dat de Baljuw Pieter Keus er van verdacht aan deze moorden, minstens medeplichtig geweest te zijn.

Een tweede fragment van een proces rond Pieter Keus, dateert van januari 1630.

Januari 1630 - Spelevaren

Compareerde voor den ampman ende my onderschreven wetschepen **Martyne de huusvrauwe van Hendrick Alloo**, oudt vichtich jaeren ofte daerontrent tuughende ende verclarende **op haer eedt ende vrouwenwaerheyt**⁸ daertoe byden ampman hooghelick bemaendt –

² Vaute = opkelder

³ Joncmans = ongehuwde mannen

⁴ Debvoir = plicht

⁵ Beschudden = in orde maken

⁶ Geweere = wapen

⁷ Insereren = veroorzaakt

⁸ Vrouwenwaerheyt = woord van eer, door een vrouw verpand.

dat haeren man, commende ten synxen mestdage⁹ laetstleden, ghevaeren inde schipvaart deser stede van tReepken opperwaerts naer de voorseide stede met diversche joncmans - onder andere den zone van **Chrispiae Moene ende van Jan Maseman**, ende andere –
hem ghevolcht heeft **Pieter Keus** - sturende zyne cogghe -
hem zeere haestende - omme met zyne cogghe de cogghe van haeren man t'achterhaelen - zoo hy dede ontrent den meerch van **Jacob Willems**, alwaer hy Keus, de cogghe van sdeposants man achterhaelt hebbende, deen cogghe jehens dander zoo dede vermaecken dat sdeposants man daervutte viel inde voorseide vaert –
twelcke den zelve Keus ziende ende naer dat Jaques Mahieu de zelve haeren man vut ghetrocken hadde - zeide ende naemde den zelve haeren man, ouden teers
ende verclaersde verder dat **Keus Caerle**, de deposants zoone, slaende, dat hy inde voorseide meersch viel –
verclaert voorts dat Caerle haren zoone haer verclaerst heeft dat hy gheleden een maendt ofte daerontrent op eenen heilich dach ghestaen heeft met Jan, den knaepe, vande voornoemde Keus, ontrent de brauwerie van Pieter de Worm tusschen zeven ende acht heuren inde avont alwaer voorby hemlieden passerende de voornoemde Keus, **slouch met eenen fochetstock twee slaeghen op henlieden** naer welcken den voorseide knaepe van Keus vraechde oft alzoewel ghync,
ende is den zelve Keus van aldaer vertrocken, hebbende tzelve naerderhandt ook verstaen alzoewel gheschiet te zyne vutten mondt van **Maeyken filia Jaques - de maerte van Pieter Keus** die ande deposant seyde -
dat den zelve Keus tzynen huuse alsdan commende zeyde –
Ick hebbe mynen knaepe gheslegghen, maer haddet een ander buggherken gheweest ick haddet anders gheslegghen,
sonder nochtans alsdan iemandt te naemen,
Sluutende hiermede haere ghetuughenesse **den xxvj january 1630** toorconde by laste Martyncken, de huusvrauwe van Heyndrick Alloo.

Een derde fragment van een proces betreft nogmaals een messengevecht, wat op de 2de juli 1630 gebeurde langs de vaart tussen 't Reepken en de Schorsemolen.

2 juli 1630 - Het messengevecht langs de vaart - SAP 124a - nummer 46 – 3 juni 1630 –

De dag daarna riepen de schepenen verschillende getuigen op om de zaak te onderzoeken.

*Om één en ander goed te kunnen situeren geven we hier een fragment van de kaart van Vandermaelen – 1850 – waarop bovenaan 4de **Droogen Tak Caberet** staat. Dit moet natuurlijk de **Droogen Tap** zijn maar deze fout werd door verschillende schrijvers in de loop van de tijd gemaakt. We zien ook het 'Respken Cabaret' wat natuurlijk herberg het Reepken moet zijn en we zien onderaan de kaart de Schorsemolen; drie plaatsen die in dit verhaal een belangrijke rol spelen.*

⁹ Sinxen mestdag = De dag na Pinksteren

We vonden de 'informatie preparatoire', de getuigenisverklaringen die afgenomen werden alvorens het proces startte.

Informatie preparatoire ghehouden byden ampman **present Robert du Flocq ende Charles Feurin**, schepenen der stede van Poperynghe ende my onderschreven **notaris van de ghevechte gheschiedt tusschen de zoonen George ende Jan Barvoet filius Jans** ende andere actum den ijde juny 1630

Jan Barvoet filius Jans, oudt xx – 20 - jaeren ofte daerontrent

ligghende **ghewont te bedde**, hebbende goet verstant ende memorie, tuucht ende verclaert op eedt daertoe by den ampman ten heilighen ghestaeft dat hy ghisteren tweeden vande jeghenwoordighe maendt ghecommen is tusschen den acht ende neghen heuren met **Jan Corvelie** vande herberghe van **het Reepken** daer hy met den voornoemde Corvelie **eene canne biers** ghedroncken hebbende,

tot voor den huuze van **Pieter Keus**, clappende den deposant met zynen voorseide compaignon van deen zyde vande **schipvaert** deser stede jeghens den zelven Keus den welcken was over d'ander zyde vande voorseide schipvaert, onder anderen verhaelde den voornoemde Keus dat hy zeer naer ghevochten hadde jeghens **Claeys Osten**, ghedeurende welcke propoosten¹⁰, aldaer waeren passerende **drye** zoonen van **Jan George**, wiens naemen den deposant onbekent zijn, de welcke jeghens den zelven Keus zeiden **dat hy meer dede metter mondt als anders**, t'welcke den voornoeme Keus verstaende, zeide jeghens de voorseide drye zoonen van Jean George, dese ofte ghelycke woorden, **Willen wy t'besien?**

ende heeft de voornoemde Keus een stock ghenomen ende met **zyne cogghe** over ghecommen ende alsoo jeghens de voorseide twee zoonen vande voornoemde Jean George ghevochten, ondertusschen es aldaer oock by ghecomen **Abel George**, oom vande voorseide drye zoonen van Jean George, **met vier andere manspersoonen** -

¹⁰ Propoosten = woorden

den deposant deur verbaestheit onbekent, welck Abel gheslegghen heeft terstont opden deposant met een stock op zyn hooft zulcx dat hy ter eerden viel, zegghende den voornoemde Abel jegghens de voorseide zoonen van Jean George, **die elck een bloot mes in heuren handen hadden** –

Steekt den bugghere¹¹ doot, denoterende¹² den deposant ende heeft den deposant van elck vande voorseide drye zoonen van Jean George ontfanghen eene wonde, **al in zynen rick**, sonder nochthans te weten wie van de drien hem ghe-infereert heeft, d'onderste wonde in zynen rick, terstont daernaer is den deposant vande aerde opgestaen ende heeft den voornoemde Abel Georges hem andermael gheslegghen met zynen stock jegghens zyn hooft dat hy weder ter eerden ghevallen is, zynde alsdan wederom opghestaen ende heeft **ghespronghen inde voorseide cogge van Pieter Keus** ende hem ter andere zyde overgheset,

Sluutende hiermede zyne ghetuughenesse ten daeghe, jaere ende presentie voorseit.

De volgende getuige is Jan Corvelie. Zijn verslag wijkt wat af van de vorige getuige.

Jan Corvelie, cleermaeker ende landsman, woonende onder de jurisdictie deser stede - oudt xxx – 30 - jaeren ofte daerontrent, tuucht ende verclaert op eedt by hem inde handen van de voorseide ampman ghepresteert, dat hy gheweest ende ghedroncken hebbende met **Jan Barvoet filius Jans** eene canne biers **inde herberghe van t'Reepken** ende ghecommen zynde met den zelve tot jegghens over het huus van Pieter Keus ende clappende den deposant metten voornoemde Bervoet van d'een zyde van de schipvaart jegghens den voornoemde Keus wesende over dander zyde - zeide den zelve Keus dat **dat hy zeer naer zoude ghevochten hebben inde herberghe vande Droghen Tap**, naemende den zelve Keus den persoone, den welcken den deposant onbekent was ende heeft den deposant alzo den voorseide naem vergheten, onder ander zyn aldaer voorby ghepasseert **twee joncmans** den deposant onbekent, de welke jegghens den voornoemde Keus seiden dese woorden inde substancie **ghy boffer, ghy meucht wel boffen t'is misselick dient u doen zoude** – waeruppe den voornoemde Keus andwoordende, zeide jegghens de zelve onbekende joncmans, **zoudt ghy my doen daeruppe** – eenen vande zelve joncmans seide

¹¹ Bugger = Populair scheldwoord in de 17de eeuw. In het Woordenboek der Nederlandse Taal vinden we de onderstaande uitleg: Bogger - Modern lemma: bogger
Bugger – Bouger - Evenals *eng. bugger* ontleend aan *fr. bougre, mlat. bugari, bugeri*, eigenlijk den naam van het volk der *Bulgari*, in de Middeleeuwen berucht als ketters; vandaar overgedragen op andere kettersche sekten, inzonderheid de Albigenzen, en derhalve een algemeene naam voor: ketter geworden. Daar deze veelal ook beschuldigd werden van onnatuurlijke zonde, kreeg het woord, reeds in 't *Fr.*, de bet.: sodomiet (verg. *mnl. herite*), totdat het eindelijk een gemeen scheldwoord zonder bepaalde beteekenis is geworden. Zie VERDAM 1, 1474; DE JAGER, *Lat. Versch.* 204 en *Taal- en Lettb.* 5, 55 vlgg. In Noord-Nederland thans geheel verouderd.

1 – Ketter – 2 – Een man die onnatuurlijke ontucht met een ander man of met een dier pleegt – sodomiet – 3 – Smeerlap, fielt, gemene kerel

¹² Denoteren = bedoelende

Jae ick, ofte meughelick jae, jae,
sonder preciselick te connen segghen wat van beede de zelve propoosten gheseit was,
waernaer den voornoemde Keus vraeghde jeghens den eenen vande selve joncmans
of hy een steke staen zoude,
daeruppe den zelven zeyde dat jae,
als wanneer de voornoemde Keus- vuttreckende zyn mes heeft afghesneden de coorde
daermede zyne cogghe vast ghemaect was, ende heeft hem mette zelve cogghe overghestuert,
ende ghesmeten ten lande,
loopende midtsdien den voornoemde Keus met eenen stock achter de voornoemde joncmans,
de welcke den zelven Keus achterhaelt hebbende, slouch den voornoemde Keus met zynen
stock op de zelve zulcx dat zynen stock ghebroken is gheweest
hebbende alsdan de voorseide joncmans naer den voornoemde Keus ghesteken distyncte
steken met heurlieden bloot messen ende is daertoe oock vutghetrocken hadde zyn mes ende
assisteerde den voornoemde Keus, zynde daernaer hanghende tzelve conflict daertoe
ghecommen **Abel George**, oom vande voornoemde joncmans
met noch een ander broeder van de zelve joncmans, - zoo den depositant verstondt daernaer
van Jaques Mahieu -
als wanneer de voorseide eerst twee joncmans gheroupen hebben opden voorseide Abel
George, segghende,
Oom staet ons by, men wil ons vermoorden –
ende den zelve Abel is alsdan met een handstock ghelopen inde hoop, ende heeft den zelve
Abel gheslegghen op Pieter Keus,
**stekende den zelve Abel den voornoemde Keus inde vaert, hem alzoo bedwynghende dat
hy daervutte niet commen en coste -**
hanghende welcken **de drye ghebroeders** ghevalen zyn op den voornoemde **Jan Bervoet**-
den welcke ghewaere zynde vermanned te wesen, is den voornoemde Bervoet tghelopen tot
op een haverstuck toebehoorende **Jacob Willems**, alwaer de zelve drye broeders hem
achterhaelt hebbende,
den zelve Bervoet omme gheslegghen hebben met eenen stock, sonder nochtans te weten
wie den zelve slach gaf, end alsoo den zelve Bervoet hem van de eerde oprechtende -
heeft eene van de zelve drye broeders wesende ghecleet met een fustainen wambaey¹³
**ende eenen lynwaerden brouck ghesteken drye steken met een mes inde rick vande zelve
Bervoet** ende is daenaer den zelven Bervoet opghestaen ende van daer ghelopen veertich
ofte vichtich schreden, alwaer hy wederom vande drye broeders achterhaelt zynde - ende hem
ter were jeghens hemlieden stellende,
is andermael van de gonnen die de voornoemde steken gheinsereert hadde, met eenen stock
ter eerde gheslegghen ende hebben alsoo de selve drye manen opden zelve Bervoet gheslegghen
distyncte slaeghen,
ende daernaer den voornoemde Bervoet opghestaen **inde cogghe vande voornoemde Keus
ghespronghen** ende heeft hem daermede naer dander zyde zyde vande voorseide vaert
ghestuert, zynde daernaer alsoo van anderen ghescheeden,
Redene van zyne wetenschap es dat hy al t'gonne voorschreven ghesien ende ghehoort heeft,
Sluutende hiermede zyne depositie ten daeghe, jaere ende presentie voorschreven
toorconde by laste Jan de Corvelie.

¹³ Wambaeyns = wambuis : Een **wambuis** (ook wel "gambeson" of "aketon" genoemd) is een gewatteerd vest, dat vaak gemaakt is van lagen linnen, in banen gestikt, met een opvulling van wol, katoen en haren van bijvoorbeeld paarden. Het bedekt het lichaam van de hals tot op het middel.

De volgende getuige is Pieter Keus, de schorsemolenaar.

Pieter Keus, schursemuenaer, woonende onde de jurisdictie deser stede, oudt xxx – 30 - jaeren ofte daerontrent, tuucht ende verclaert op eedt daertoe byden voornoemde ampman hooghelick bemaendt¹⁴, dat hy ghisteren wesende den ijde – 2de - deser ghecommen zynde vande herberghe **vande Drooghen Tap** tot voor zyn huus heeft aldaer over dander zyde vande vaert ghesien commen **Jan Corvelie ende Jan Bervoet filius Jans**, jehens den welcke den depositant verhaelde dat **Claeys vander Haeghe ende Claeys Osten**, jehens anderen in de voorseide herberghe hadden willen vichten, hanghende welcken over dander zyde vande vaert ghepasseert zyn twee zoonen van **Jean George**, segghende jehens den depositant dese ofte ghelycke woorden - ghy rommer - ghy seght vele, t'is misselick wiet u doen soude, waeruppe den depositant vraechde jehens de zelve twee zoonen van Jean George, - wiens naeme hem onbekent zyn – of zyt hem doen zouden – daeruppe zeiden dat jae ende heeft aldaer den depositant naer zyn beste memorie ghetrocken zyn mes – de coorde daermede zyne cogge vast ghemaect was, afghesneden ende daermede over dander zyde byde zelve twee broeders ghestelt - ende heeft alsdan den voornoemde **Jan Bervoet** ghelopen achter hemlieden metghaders oock den voornoemde depositant met een persse stuk ende de zelve zoonen van Jean George achterhaelt hebbende, heeft den depositant gheslegghen metten zelve stock op hemlieden, zulcx dat zynen stock ghebroken is – hanghende welcken aldaer oock toeghecommen es **Abel George** heurlieden oom, met noch een ander zoone vande voornoemde Jean George, den welcken Abel met **een blooten snyder** den depositant dapperlick anviel - stekende naer hem distyncte steken, sulcx dat hy ghedwonghen was omme de zelve t'ontvluchten, inde vaert te sprynghen, segghende den zelve Abel jehens den depositant **Comt vut ghy bugghere** – corts daernaer hoorde den depositant den voornoemde Jan Corvelie rouppende – **Och lieven heer, ick en vraeghe u niet,** zonder nochtans thebben connen zien, wat aldaer ghebeurde – Verclaert voorts dat den voornoemde Abel van hem ghescheiden es ende heeft daernaer ghesien commen byden depositant den voornoemde Bervoet, den welcken jehens den depositant seide dat hy hy ghequetst was, cause dat den voornoemde Bervoet met zyne cogge d'ander zyde vande vaert ghestelt - alwaer den voornoemde Bervoet vermaect wierd ende heeft den depositant ghesien dat den zelve Bervoet hadde **drye wonden in zynen rick** - De redenen van zyne wetenschap is dat hy tgonne voorschreven ghesien ende ghehoort heeft, Sluutende hiermede zyne ghetuughenisse ten daghe, jaere ende presentie voorschreven **by laste Pieter + Keus**

Deze drie voorvallen resulteren uiteindelyk in een proces dat op de 13de juli 1631 door de baljuw van Poperinge tegen Pieter Keus ingespannen wordt. De aanklacht luidde als volgt:

Ghedient 13 july 1631

¹⁴ Bemaand = vermaand

Heesch ende calagne omme den ampman causa officij, heescher ten eender zyde, jeghens ende ten alste van **Pieter Keus** verweerder ter andere dienende voor mijne heeren brughmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Inden eersten seght den heescher in faicte dat den voornoemde verweerder van over achte jaeren ende meer herrewaerts gheleeft heeft **een quaet ende dissolaet leven** - kyvende, vechtende ende quetsende distincte persoonen in sulcken voughen dat hy ten diversche stonden heeft vertrocken vut dese jurisdictie ende alzoo ontvlucht ende hem ghehouden vutte ooghen vande officieren deser stede ende gheabandanneert **zyn woonplaetse ende huus van Domyn Vermeulen**¹⁵ daer hy voor zyn huwelick was dienende ende woonende.

Hebbende den verweerder onder anderen met eene halfve pycke over zeven jaeren ofte daerontrent **ghequest eenen waelschen soldaet** vande waelsche compaignien alsdan binnen deser stede gheleghen hebbende en hem ghe-infereert met eene helfve pycke eene daghereuse diepe wonde in zyn dye.

Sulcx dat de stede **den zelven soldaet heeft moeten doen cuereeren** ende langhe tydt naer tvertrecken van de voorseide compaignien van cost ende andersins onderhouden ende van pyne ende smerte vuldoen ende betaelen, sonder dat den verweerder de voorseide stede dies satisfactie ghedaen heeft.

Ende es oock warachtich dat den voornoemde verweerder op den **jste april 1629** – *zie de eerste getuigenissen* - drynckende aldaer met Frans Persse ende andere zyn gheselschap tot naer der sonnen onderganck, ende ontsteken vande keerssen, als wanneer groote swaericheyte ende ghevecht gheresen zynde opde vaute vande voorseide herberghe tusschen vele jonckmans aldaer ghedroncken hebbende heeft den verweerder verlaetende zyn gheselschap ende souckende occaesie om te vechten ende iemand te questen - es ghelopen opde vaute ende aldaer ghepoecht met **Frans de Lansheere** ende andere af te nemen de rappiere van **Jan Misoorle** - dienaar van de heere deser stede - die aldaer ghegaen was omme tvoorseide ghevecht te beletten.

In sulcken voughen dat de weirt van de voorseyde herberghe siende t'groot ghewelt byden verweerder ghedaen omme de voorseide rapier aff te nemen, heeft en zelven weert metter macht den voornoemde verweerder den dienaere der voornoemde Lansheere ende andere ande voorseide rapiere handslach ghedaen - hebbende ghetrocken vande voorseide vaute nederwaert den stegher¹⁶ tot inde keucken van de huuse.

Alwaer den verweerder ziende dat hy niet en conste gheraecken ande voorseide rapiere is van aldaer ghelopen met **eenen blooten snydere**¹⁷ op de voorseide vaute ende heeft aldaer mette voorseide jonckmans - de keersen vutghesmeten zynde - overhoop ghevochten - sulcx dat diversche ghequetst ende ghewont zyn gheweest ende naementlick **Chaerles de Schuttere ende Jacob Andries** die beede eenen dach ofte twee vande zelve wonden ghevaeren zyn van levenden lyfve ter doot.

Ende oock warachtich dat den voornoemde verweerder inde synxen mestdaeghen vanden voorschreven **jaere 1628**, siende voor hem vaeren **Hendrick Alloo, schueremeulenaere**, van zynen style, inde schipvaart deser stede - heeft alle debvoir ghedaen omme me zyne cogge t'achterhaelen de cogge vande voorseide Alloo,

¹⁵ Pieter Keus was dus eerst molenaarsknaap geweest bij de molenaar Domien Vermeulen

¹⁶ Steger = trap

¹⁷ Eene blooten snydere = een getrokken mess

twelck den verweerder in effect ghebrocht heeft in sulcken wys dat den verweerder byden mersch van Jacob Willems zyne cogge, zoo behementelick heeft doen vermaecken jehens de cogge vanden zelve Alloo, dat hy Alloo - oudt wesende tusschen vichtich ende sestich jaeren - ghevallen es vut zyne cogge inde voorseide schipvaert – alwaer hy zoude ghepericliteert hebben van te verdryncken, ne hadde Jaecques Mahieu de jonghe hem daerutte gheholpen.

waermede den verweerder niet te vreden zynde heeft alsdan ghepoocht met zynen **stierstock** den voornoemde Alloo te slaene,

twelcke byden voornoemde Jaecques Mahieu belet zynde, heeft den verweerder den voornoemde Alloo ghegheven infaeme ende ignorieuse naemen onder desen - met reverentie ghesproeken –

ouden teers

ende derghelycke hebbende niet min zyn quaet ende nydich herte ghebrooken op Kaerle de zoone vanden voornoemde Alloo die hy alsdan ter presentie van hem Alloo slouch met eenen stock dat hy viel vanden houvere tot inden voorseide meersch van Jacob Willems.

Den voorseide verweerder continuerende in zyne voorschreven quade gheneghenthey, heeft opden **ijde juny 1630** ghesocht te vechten jehens **Clays Osten**

inde voorseide herberghe van **de Droghen Tap**, twelcke belet zynde ende den verweerder thuus ghecommen zynde ende hem vanterend van tzelve apparent ghevecht an Jan Bervoet filius Jans, zyn aldaer voorby ghepasseert over deen zyde vande schipvaert - daer den verweerder was over dander zyde neffens zyn huus –

de drye zoonen van **Jean George** - de welcke eenighe woorden sprekende int passeren jehens den verweerder ende onder anderen zegghende

dat hy meer dede metten mondt als anders - heeft terstont den verweerder ghenomen eenen grooten stock ende hem met zyne cogge daermede overghestuert ende de voorseie soonen van Jean George, metghaders oock Abel George die daertoe quam ghelopen -

bevochten, sulcx dat den voornoemde Jan Bervoet aldaer heeft ontfanghen eene oopene diepe wonde in zynen rick, dannof hy langhe vanden lyfve gepericliter¹⁸ heeft ende dies den verweerder heeft causa movens.

Waermede den verweerder niet te vreden zynde, nemaer vaerende van t'een quat in erghere, heeft den zelve verweerder ghecommen svrijdachs den **xxste – 20 - juny 1631** laetsleden inden avont **tussen de speye ende coutermeulen**, ende aldaer ghevonden **Daniel de Corte** - sittende aldaer inde schipvaert die hy te pachte heeft met **een cruusnet**, welcke verweerder sonder eenighe voorgaende woorden ofte questie – byden voornoemde Corte commende, gesmeten heeft twee distynckte smeten met groote steenen, gherakende daermede den voornoemde Corte metten eenen steen jehens zyn

¹⁸ Pericliteren = in gevaar brengen

oore,

sulcx dat tbloet hem daervutte gheloopen is,

ende met den anderen jehens zyne zyde jehens de Cortes rebben dannof hy seere groote pyne gheleden heeft,

hebbende toedien den verweerde **met zyn mes in sticken ghesneden het voorseide net, metghaders oock den hoet** van de voornoemde Corte.

Cause dat dheescher den verweerder heeft gheactionneert voor uwe edele omme alle zyn voorgaende delicten nemende tzynen laste, de naervolghende fynen ende conclusien.

Daerby den heescher tendeert dat den verweerder by ulieden heeren sententie diffintyve¹⁹ ende over recht ghewesen ende ghecondemneert zy in alzulcke punitie ofte amende²⁰ als uwe edele naer merite van de zaecke zal bevynden te behooren,

metghaeders in costen ende mysen van justitie –
biedende preuve ende implorerende etc.

We vonden geen uitspraak rond deze zaak in ons stadsarchief, maar zeker is wel dat de schandpaal, waarvan hier een restant te zien is – er een belangrijk rol zal in gespeeld hebben.

¹⁹ Sententie diffinitieve : uiteindelijke veroordeling

²⁰ Punitie ende amende = straf en geldboete